

**SPRAWOZDANIE
Z REALIZACJI GMINNEJ
STRATEGII
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH MIASTA
CIESZYNA
NA LATA 2014 – 2020**

Opracowanie:
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
Cieszyn, kwiecień 2021

SPIS TREŚCI:

CEL STRATEGICZNY 1.	4
ROZWÓJ SYSTEMU WSPIERAJĄCEGO AKTYWNOŚĆ ZAWODOWĄ MIESZKAŃCÓW GMINY CIESZYN.....	4
CEL STRATEGICZNY 2.	5
ROZWIJANIE GMINNEGO SYSTEMU PRZECIWDZIAŁANIA I WYCHODZENIA Z BEZDOMNOŚCI.	5
CEL STRATEGICZNY 3.	6
TWORZENIE OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM ORAZ DŁUGOTRWALE LUB CIĘŻKO CHORYM W CIESZYNIE WARUNKÓW DO AKTYWNEGO UCZESTNICTWA W ŻYCIU SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ NA MIARĘ ICH MOŻLIWOŚCI I POTRZEB.....	6
CEL STRATEGICZNY 4.	7
PRZECIWDZIAŁANIE IZOLACJI I WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU OSÓB W PODESZŁYM WIEKU.	7
CEL STRATEGICZNY 5.	9
STWORZENIE SPÓJNEGO I KOMPLEKSOWEGO SYSTEMU WSPARCIA RODZIN Z DZIEĆMI W CIESZYNIE.....	9
CEL STRATEGICZNY 6.	10
PRZECIWDZIAŁANIE UZALEŻNIENIOM ORAZ PATOLOGIOM SPOŁECZNYM.....	10
CEL STRATEGICZNY 7.	11
ZMNIEJSZENIE ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE I PROBLEMÓW Z NIM ZWIĄZANYCH ORAZ UTRZYMANIE I WZMACNIANIE SKUTECZNEGO SYSTEMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE GMINY CIESZYN.	11
WNIOSKI KOŃCOWE:	12

WSTĘP

Obowiązek opracowania i realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych nakłada na gminę ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Cieszyna na lata 2014 – 2020 uchwalona została przez Radę Miejską Cieszyna 24 kwietnia 2014 roku (Uchwała Nr XLII/444/14).

Zgodnie z zapisami Strategii w ramach ewaluacji konieczne jest sporządzenie sprawozdania końcowego z jej realizacji.

Celem głównym Strategii było stworzenie wszystkim mieszkańcom Cieszyna warunków do aktywnego udziału w życiu społeczności lokalnej na miarę potrzeb i możliwości.

W Strategii określono również następujące cele strategiczne:

- 1) Rozwój systemu wspierającego aktywność zawodową mieszkańców gminy Cieszyn.
- 2) Rozwijanie gminnego systemu przeciwdziałania i wychodzenia z bezdomności.
- 3) Tworzenie osobom niepełnosprawnym oraz długotrwale lub ciężko chorym w Cieszynie warunków do aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej na miarę ich możliwości i potrzeb.
- 4) Przeciwdziałanie izolacji i wykluczeniu społecznemu osób w podeszłym wieku.
- 5) Stworzenie spójnego i kompleksowego systemu wsparcia rodzin z dziećmi w Cieszynie.
- 6) Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz patologiom społecznym.
- 7) Zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie i problemów z nim związanych oraz utrzymanie i wzmocnienie skutecznego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy Cieszyn.

Odbiorcami Strategii byli mieszkańcy Cieszyna, w szczególności osoby i rodziny potrzebujące pomocy i wsparcia z powodu: ubóstwa, bezrobocia, bezdomności, uzależnień, problemów opiekuńczo – wychowawczych, samotnego rodzicielstwa, sieroctwa społecznego, bezradności (życiowej, społecznej, rodzinnej), niepełnosprawności, długotrwałej choroby, starości, przemocy w rodzinie.

Planowane w Strategii działania przewidywały znaczny udział jednostek gminy oraz organizacji pozarządowych, którym gmina zleca realizację wielu zadań publicznych.

Strategia wyznaczała ogólne cele i działania w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, natomiast w wielu obszarach były one szczegółowo określane w różnego rodzaju programach gminnych, w tym:

- Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii Miasta Cieszyna, uchwalanym corocznie przez Radę Miejską,
- Gminnym Programie Wspierania Rodziny Miasta Cieszyna,
- Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

Jednostką odpowiedzialną za koordynację Strategii był Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Strategia realizowana jest przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, inne jednostki organizacyjne gminy oraz organizacje pozarządowe, którym gmina Cieszyn zlecała wykonywanie zadań w obszarze polityki społecznej.

Partnerami w realizacji Strategii były organizacje pozarządowe, jednostki organizacyjne szczebla powiatowego, wojewódzkiego, jednostki i organy administracji państwowej, służba zdrowia, kościoły i związki wyznaniowe, podmioty ekonomii społecznej oraz podmioty gospodarcze.

W prezentowanym Sprawozdaniu za lata 2014 – 2020 nie ujęto danych liczbowych w poszczególnych wskaźnikach, ponieważ znajdują się one opisane szczegółowo w sprawozdaniach rocznych.

W przypadku danych dotyczących organizacji pozarządowych, w Sprawozdaniu ujęto wyłącznie te zadania, których realizację zlecała im gmina Cieszyn.

Działania określone w Strategii finansowane były ze środków własnych gminy, ze środków budżetu państwa, ze środków zewnętrznych pozyskanych przez gminę (między innymi z Unii Europejskiej oraz w ramach programów rządowych).

Z uwagi na sytuację pandemiczną w naszym kraju w roku 2020, związaną z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 oraz wprowadzanymi na bieżąco obostrzeniami polskiego rządu wiele działań zostało zrealizowanych w ograniczonym zakresie, bądź przedmiotowe działania się nie odbyły.

Cel strategiczny 1.

Rozwój systemu wspierającego aktywność zawodową mieszkańców gminy Cieszyn.

W ramach celu strategicznego były realizowane następujące cele szczegółowe:

- 1.1. Poszerzanie struktury wspierającej działania osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy.
- 1.2. Przeciwdziałanie i eliminowanie negatywnych skutków psychospołecznych bezrobocia.
- 1.3. Dążenie do wyrównania szans różnych grup społecznych na rynku pracy ze szczególnym uwzględnieniem osób wykluczonych społecznie.

Realizatorem był Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Cieszynie, który realizował te cele przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy oraz organizacjami pozarządowymi.

Pracownicy MOPS współpracowali z PUP w zakresie przekazywania informacji o aktualnych ofertach pracy osobom bezrobotnym i poszukującym pracy, korzystającym z pomocy społecznej, informowali osoby zainteresowane o możliwościach skorzystania z poradnictwa zawodowego w PUP, kierowali na szkolenia organizowane przez PUP.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Cieszynie wspierał osoby bezrobotne, angażując je do udziału w projektach ze środków unijnych, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Priorytet VII. Priorytet VII – Promocja Integracji Społecznej, obejmującego działania polityki integracji społecznej, których celem było zapewnienie równego dostępu zatrudnienia osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym, wykluczonym oraz dyskryminowanym na rynku pracy, a także podwyższenie ich statusu zawodowego i społecznego, poprzez przygotowanie ich do wejścia na rynek pracy i integracji z rynkiem pracy.

W ramach tego Priorytetu przewidziano realizację przez m.in. ośrodki pomocy społecznej, projektów systemowych. Projekty systemowe polegały na dofinansowaniu realizacji przez poszczególne organy administracji publicznej i inne jednostki organizacyjne sektora finansów publicznych, zadań publicznych określonych w odrębnych przepisach.

W latach 2014 – 2015 MOPS realizował projekty systemowe pod nazwą: „Aktywna Integracja Społeczna” ze środków unijnych w ramach RPO KL dla osób bezrobotnych oraz dla osób bezrobotnych z zaburzeniami psychicznymi.

W latach 2016-2017 MOPS realizował projekt pozakonkursowy dla osób długotrwale bezrobotnych. MOPS w partnerstwie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Cieszynie oraz gminami powiatu cieszyńskiego realizował projekt pod nazwą: „Aktywny powiat cieszyński – program aktywizacji społeczno-zawodowej w obszarze pomocy społecznej” współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Projekt skierowany był do mieszkańców Cieszyna, a jego celem było zwiększenie zdolności do zatrudnienia oraz integracja społeczno-zawodowa osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Działania, w ramach projektu, obejmowały m.in. poradnictwo psychologiczne i doradztwo zawodowe, szkolenia umiejętności i kompetencji społecznych, kursy i szkolenia zawodowe, usługi edukacyjne i zdrowotne.

Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości Społecznej „Być Razem” w latach 2019-2020 realizowała projekt pod nazwą: „Nowy Start”, do którego osoby zagrożone wykluczeniem i wykluczone społecznie, w szczególności osoby niepełnosprawne były kierowane przez pracowników MOPS. Osoby objęte były kompleksowym wsparciem w formie doradztwa i konsultacji, szkoleń edukacyjnych i zawodowych oraz staży.

W latach 2019 – 2020 MOPS realizował projekt pod nazwą „Kooperacje 3D – model wielosektorowej współpracy na rzecz wsparcia osób i rodzin”, w ramach osi priorytetowej II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, działania 2.5 Skuteczna pomoc społeczna, Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Celem projektu była poprawa współpracy pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej a podmiotami innych polityk sektorowych i stworzenie oraz wdrożenie modelu kooperacji, uwzględniającego całościowe, międzysektorowe wsparcie na poziomie gminy i powiatu, mające na celu włączenie społeczne osób i rodzin wykluczonych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Liderem projektu został Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Katowicach. W 2019 roku powstał Partnerski Zespół Kooperacyjny, w skład którego weszło 20 podmiotów. Celem zawiązanego partnerstwa było skoordynowanie działań lokalnych instytucji na rzecz efektywnego wsparcia klienta – osoby lub rodziny dotkniętej problemami społecznymi. Wzajemna współpraca dotyczy wszystkich etapów pracy z rodziną zagrożoną wykluczeniem społecznym, począwszy od wieloaspektowej diagnozy potrzeb poprzez udzielenie najlepszej, multidyscyplinarnej pomocy opartej o posiadane zasoby.

Szczegółowe dane z przedmiotowego zakresu opisane zostały w corocznie składanych sprawozdaniach z realizacji niniejszej Strategii.

Cel strategiczny 2.

Rozwijanie gminnego systemu przeciwdziałania i wychodzenia z bezdomności.

W ramach celu strategicznego były realizowane następujące cele szczegółowe:

2.1. Podejmowanie systematycznych działań w zakresie zapobiegania bezdomności i wczesnej interwencji.

2.2. Ograniczanie zjawiska bezdomności, zapobieganie jego powstawaniu, reintegracja społeczna i zawodowa.

2.3. Wspieranie i promowanie modelowych rozwiązań w zakresie radzenia sobie z problemami marginalizacji i wykluczenia społecznego wynikającym z bezdomności.

Realizatorem był Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Cieszynie, który realizował te cele przy współpracy z organizacjami pozarządowymi, jednostkami organizacyjnymi gminy oraz innymi instytucjami. W latach 2014 – 2020 podejmowano działania w zakresie zapobiegania bezdomności. W celu przeciwdziałania zagrożeniu utraty mieszkań MOPS wspierał rodziny udzielając pomocy w formie zasiłku celowego z przeznaczeniem na dofinansowanie do opłat mieszkaniowych. Pracownicy socjalni w ramach świadczonej pracy socjalnej kierowali osoby zagrożone utratą mieszkania z zasobów gminy do Zakładu Budynków Miejskich w celu ustalenia możliwości odpracowania długu lub zawarcia porozumienia w sprawie rozłożenia długu na raty. MOPS wypłacał także dodatki mieszkaniowe oraz dodatki energetyczne.

Pracownicy MOPS wraz ze Strażą Miejską stale monitorowali miejsca przebywania osób bezdomnych, przebywających na terenie gminy Cieszyn.

Gmina Cieszyn w latach 2014 – 2020 zlecała prowadzenie miejsc tymczasowego schronienia dla osób bezdomnych (schroniska i noclegowni) organizacji pozarządowej – Stowarzyszeniu Pomocy Wzajemnej „Być Razem”, w ramach otwartych konkursów ofert. Dodatkowo, w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii Miasta Cieszyna, gmina zlecała Stowarzyszeniu „Być Razem” realizację programu aktywizacji społecznej i zawodowej osób bezdomnych. Osoby bezdomne, uzależnione od środków psychoaktywnych, korzystające ze schroniska objęte były dodatkowymi działaniami aktywizacyjnymi, między innymi uczestniczyły w warsztatach treningu pracy (stolarskim, ślusarskim, rękodzieła artystycznego).

Ponadto, w 2019 roku zrealizowany został projekt: „Cieszyński streetworking”, którego działania polegały na informowaniu o możliwości pomocy i wsparcia osób bezdomnych z terenu Cieszyna. Wsparcie było realizowane przez streetworkerów w środowisku lokalnym, którzy zostali wcześniej przeszkoleni w zakresie pomocy osobom bezdomnym.

W roku 2018 przystąpiono do inwestycji, polegającej na przystosowaniu nieruchomości przy ul. Błogockiej 30 w Cieszynie celem zapewnienia standardów określonych w Rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 kwietnia 2018 roku w sprawie minimalnych standardów noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, schronisk dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi i ogrzewalni. W wyniku inwestycji, zakończonej w listopadzie 2020 roku, powstało schronisko dla osób bezdomnych z 40 miejscami (w tym 4 miejscami z usługami opiekuńczymi), noclegownia z 24 miejscami oraz mieszkanie chronione dla 3 osób.

Ponadto, w roku 2020, z uwagi na pandemię spowodowaną rozprzestrzenieniem się wirusa SARS-CoV-2, uruchomiono dodatkowe zadanie polegające na zapewnieniu osobom bezdomnym, będącym na kwarantannie lub izolacji, miejsca tymczasowego schronienia w pomieszczeniu przy ul. Zamkowej 24 w Cieszynie. Zadanie to zostało zlecone Stowarzyszeniu Pomocy Wzajemnej „Być Razem”.

Szczegółowe dane z przedmiotowego zakresu opisane zostały w corocznie składanych sprawozdaniach z realizacji niniejszej Strategii.

Cel strategiczny 3.

Tworzenie osobom niepełnosprawnym oraz długotrwale lub ciężko chorym w Cieszynie warunków do aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej na miarę ich możliwości i potrzeb.

W ramach celu strategicznego były realizowane następujące cele szczegółowe:

- 3.1. Tworzenie warunków do zachowania samodzielności i niezależności osób niepełnosprawnych oraz długotrwale lub ciężko chorych.
- 3.2. Podnoszenie świadomości społeczeństwa o potrzebach osób niepełnosprawnych oraz osób długotrwale lub ciężko chorych.
- 3.3. Kształtowanie przyjaznej przestrzeni publicznej.
- 3.4. Poprawa dostępności do informacji.

Realizatorem był Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Cieszynie, który realizował te cele przy współpracy ze szkołami, organizacjami pozarządowymi oraz jednostkami organizacyjnymi gminy.

W latach 2014 – 2020 podejmowano wiele działań związanych z tworzeniem warunków do zachowania samodzielności i niezależności osób niepełnosprawnych oraz długotrwale lub ciężko chorych.

MOPS organizował usługi specjalistyczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

W 2018 roku utworzone zostało mieszkanie chronione, w lokalu przy ul. Górnej w Cieszynie. Mieszkanie powstało zgodnie z działaniem 4.7 Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” dla osób niepełnosprawnych ze znacznym stopniem niepełnosprawności lub stopniem umiarkowanym, w odniesieniu do których orzeczono chorobę psychiczną lub upośledzenie umysłowe, całościowe zaburzenia rozwojowe lub epilepsję oraz dla osób niewidomych.

W latach 2019 – 2020, MOPS realizował Program „Opieka wytchnieniowa” – edycja 2019 oraz edycja 2020 Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, finansowany ze środków Funduszu Solidarnościowego. Program skierowany był do członków rodzin lub opiekunów, którzy wymagali wsparcia w postaci doraźnej, czasowej przerwy w sprawowaniu bezpośredniej opieki nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności, a także nad osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności. Program „Opieka wytchnieniowa” miał za zadanie odciążać członków rodzin lub opiekunów poprzez wsparcie w ich codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa w opiece nad niepełnosprawnym członkiem rodziny oraz zapewnić czas opiekunowi na odpoczynek i regenerację.

W 2020 roku MOPS pozyskał środki z Funduszu Solidarnościowego na realizację Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – edycja 2019 - 2020. Program zapewniał usługę asystenta

w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym, dedykowaną osobom niepełnosprawnym. Program miał na celu poprawę jakości życia dorosłych osób niepełnosprawnych, zapewnienia osobom niepełnosprawnym pomocy adekwatnej do potrzeb, umożliwienia zaangażowania osób niepełnosprawnych w wydarzenia społeczne, kulturalne, sportowe.

Osoby niepełnosprawne i ich rodziny korzystały z poradnictwa w MOPS, uzyskując informacje na temat możliwości przystosowania mieszkania do potrzeb osoby niepełnosprawnej, likwidacji barier funkcjonalnych, zakupu sprzętu ortopedycznego i rehabilitacyjnego, uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych, możliwościach uzyskania statusu osoby niepełnosprawnej, przepisach prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych, możliwościach podjęcia nauki i pracy oraz działalności organizacji pozarządowych. Pracownicy pomagali pozyskać środki finansowe na realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej poprzez pomoc w wypełnieniu wniosków do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie i skompletowanie niezbędnej dokumentacji, pomagali w nawiązaniu współpracy ze specjalistami, którzy wskazywali optymalne rozwiązania i przygotowywali kosztorysy wykonawcze.

MOPS prowadził obsługę Komisji do spraw opiniowania projektów realizowanych przez Gminę Cieszyn zadań inwestycyjnych i remontowych, pod kątem ich dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych, a jeden z pracowników był także jej członkiem.

Pracownik MOPS uczestniczył w pracach Miejskiej Inicjatywy Działań, w ramach realizowanego przez gminę Cieszyn projektu „Partnerska Inicjatywa Miast”. Pracownik MOPS uczestniczył przy opracowaniu standardów dostępności autobusów w komunikacji miejskiej na potrzeby zamówienia publicznego na dostawę dwóch autobusów elektrycznych oraz zaprojektowanie, wybudowanie i wyposażenie stacji ładowania autobusów elektrycznych.

MOPS przystąpił do projektu Portal SOW – System Obsługi Wsparcia finansowanego ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. W ramach projektu osoby niepełnosprawne mogą korzystać z serwisu internetowego <https://sow.pfron.org.pl/>. Docelowo wnioskodawcy ubiegający się o dofinansowanie realizacji zadań ze środków PFRON będą mogli składać wnioski i rozliczać się przez portal SOW. Ośrodek w ramach projektu otrzymał tablet w celu wspierania osób z niepełnosprawnościami z zakresu zdobywania informacji oraz pozyskiwania środków finansowych na rehabilitację społeczną i zawodową.

Pracownicy MOPS uczestniczyli w spotkaniach z rodzicami dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w Ośrodku Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczym prowadzonym przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną – Koło w Cieszynie.

Organizacje pozarządowe prowadziły wiele działań profilaktycznych i rehabilitacyjnych skierowanych do osób z różną niepełnosprawnością, otrzymując z gminy także dotacje na ten cel.

W 2018 roku, MOPS współpracował z Fundacją Rozwoju Przedsiębiorczości Społecznej „Być Razem”, uczestnicząc w rekrutacji osób do projektu „W stronę nowych możliwości”. Projekt skierowany był do osób niepełnosprawnych, osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Jednostki organizacyjne gminy, w szczególności placówki oświatowe organizowały wiele akcji uczących społeczność lokalną, jak traktować osoby niepełnosprawne oraz długotrwale lub ciężko chore.

Szczegółowe dane z przedmiotowego obszaru opisane zostały w corocznie składanych sprawozdaniach z realizacji niniejszej Strategii.

Cel strategiczny 4.

Przeciwdziałanie izolacji i wykluczeniu społecznemu osób w podeszłym wieku.

W ramach celu strategicznego były realizowane następujące cele szczegółowe:

- 4.1. Podnoszenie świadomości społeczeństwa o potrzebach i problemach ludzi starszych.
- 4.2. Wsparcie osób i rodzin w środowisku domowym.
- 4.3. Wsparcie instytucjonalne.
- 4.4. Współpraca między osobami zaangażowanymi w pomoc na rzecz osób starszych – wymiana dobrych doświadczeń.

Realizatorem był Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Cieszynie, który realizował te cele przy współpracy z instytucjami, organizacjami pozarządowymi, osobami prywatnymi oraz podmiotami świadczącymi działalność gospodarczą w tym zakresie.

W latach 2014 – 2020 jednostki organizacyjne gminy – w szczególności MOPS, Zamek Cieszyn, placówki oświatowe, a także organizacje pozarządowe podjęły wiele działań z zakresu podnoszenia świadomości społeczeństwa o potrzebach i problemach ludzi starszych.

Wsparcie dla osób starszych w środowisku domowym organizowane było w szczególności przez MOPS w ramach usług opiekuńczych, a także poprzez realizację programów wolontariackich. Działania w tym zakresie podejmowane były również przez organizacje pozarządowe, które prowadziły różne formy wsparcia dla osób starszych (dienne domy opieki, spotkania integracyjne, spotkania informacyjne, okolicznościowe, warsztaty, itp.).

W ramach wsparcia instytucjonalnego gmina Cieszyn prowadziła Dom Spokojnej Starości z 65 miejscami. MOPS współpracował także z różnymi typami domów pomocy społecznej, kierując do nich osoby wymagające całodobowej opieki.

W okresie obowiązywania Strategii udało się znacząco rozwinąć współpracę między różnymi podmiotami zaangażowanymi w pomoc na rzecz osób starszych.

MOPS uczestniczył w pracach nad tworzeniem Programu Rozwoju Lokalnego, opracowując między innymi założenia do przedsięwzięcia „Bezpieczny senior – teleopieka w miejscu zamieszkania”.

W 2017 roku gmina Cieszyn przystąpiła do realizacji projektu pod nazwą: „Aktywni seniorzy w Cieszynie”, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014 – 2020, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego, Oś priorytetowa IX Włączenie społeczne, Działanie 9.2. Dostępne i efektywne usługi społeczne i zdrowotne, Poddziałanie 9.2.2.1.6 Rozwój usług społecznych i zdrowotnych – RIT.

Celem projektu było utrzymanie, wspieranie i poszerzanie niezależności osobistej oraz aktywności 26 seniorów (15 kobiet i 11 mężczyzn) poprzez wzrost dostępności i jakości usług społecznych zapobiegających wykluczeniu społecznemu na terenie Cieszyna. Uczestnikami projektu były osoby po 60. roku życia, zagrożone wykluczeniem społecznym i ubóstwem, ze szczególnym uwzględnieniem osób niepełnosprawnych i niesamodzielnych, które poprzez udział w projekcie zwiększyły swoją motywację do działania i nauczyły się funkcjonowania w środowisku lokalnym, zgodnie ze swoimi możliwościami psychofizycznymi. Projekt zakończył się w 2017 roku, jednak gmina zobowiązana została do zachowania trwałości projektu przez 10 miesięcy od jego zakończenia. Trwałość projektu była zapewniona od 1.12.2017 do 30.09.2018 r.

W latach 2016 – 2020 podejmowane były działania związane z akcją „Koperta życia”. Pracownicy MOPS wydawali zestawy „Koperty życia”, które dostępne były także w Punkcie Informacji Turystycznej, a w wersji edytowalnej na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Cieszynie.

„Koperta życia” zawiera najważniejsze informacje o stanie zdrowia osób starszych, samotnych i pozwala służbom medycznym uzyskać informacje o jej właścicielu i podjąć szybkie, a także właściwe czynności ratunkowe. Dzięki „Kopercie życia” seniorzy mogli czuć się bezpieczniej.

W 2020 roku gmina Cieszyn przystąpiła do Programu Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Opieka 75+”. Program ten pozwolił uzyskać wsparcie finansowe w zakresie realizacji zadania własnego o charakterze obowiązkowym tj. świadczenia usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.

Gmina Cieszyn przystąpiła również do Programu „Ogólnopolska Karta Seniora”, którego organizatorem jest Stowarzyszenie MANKO, wydawca magazynu „Głos Seniora”.

Program jest przeznaczony dla kobiet i mężczyzn, którzy ukończyli 60. rok życia. „Ogólnopolska Karta Seniora” jest programem działającym na terenie całej Polski, w punktach wskazanych przez partnerów, którzy przystąpili do programu.

Posiadacze Karty Seniora mogą skorzystać z promocji przygotowanych przez partnerów Stowarzyszenia MANKO – „Głosu Seniora” czyli przez podmioty (organizacje, instytucje, przedsiębiorstwa), które przygotowują specjalną lub dostosują już istniejącą ofertę promocyjną na swoje produkty i/lub usługi dla seniorów.

Mieszkańcy Cieszyna mogą otrzymać lokalną edycję Karty (z herbem i logo Cieszyna).

Karta Seniora wydawana jest bezpłatnie i na czas nieokreślony w Wydziale Spraw Obywatelskich i Działalności Gospodarczej Urzędu Miejskiego w Cieszynie. W Programie biorą udział jednostki organizacyjne gminy oraz lokalni przedsiębiorcy.

Na terenie gminy Cieszyn działa Cieszyńska Rada Seniorów, której działania nastawione są na pobudzenie aktywności obywatelskiej osób starszych oraz konsekwentne budowanie lokalnego systemu oparcia, umożliwiającego „starzenie się w miejscu zamieszkania”. CRS współpracuje z władzami Miasta w zakresie realizacji i planowania polityki senioralnej, jako perspektywicznego wyzwania Strategii Rozwoju Miasta i Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Cieszyna, próbuje wypracować spójny i kompleksowy system wsparcia osób starszych i ich rodzin, z uwzględnieniem zastosowania nowych form oparcia środowiskowego, stara się przeciwdziałać alienacji społecznej osób starszych poprzez skuteczne włączanie ich w życie publicznie – społeczne miasta, a także odpowiedzialna jest za budowanie pozytywnego wizerunku osób starszych i reaktywację ich potencjału społecznego.

Szczegółowe dane z przedmiotowego zakresu opisane zostały w corocznie składanych sprawozdaniach z realizacji niniejszej Strategii.

Cel strategiczny 5.

Stworzenie spójnego i kompleksowego systemu wsparcia rodzin z dziećmi w Cieszynie.

W ramach celu strategicznego były realizowane następujące cele szczegółowe:

- 5.1. Wspieranie rodziny w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.
- 5.2. Przeciwdziałanie zjawiskom zagrażającym rodzinie.
- 5.3. Pomoc rodzinie w sytuacji kryzysowej.
- 5.4. Reintegracja rodzin.

Realizatorem był Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Cieszynie, który realizował te cele przy współpracy z jednostkami organizacyjnymi gminy, wydziałami Urzędu Miejskiego w Cieszynie, organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami świadczącymi działalność gospodarczą w tym zakresie.

Gmina wspierała rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez zapewnienie miejsc w żłobkach miejskich oraz przedszkolach, do czasu rozpoczęcia przez nie nauki w szkołach. Ponadto, zapewniała ofertę ogólnodostępnych zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, które realizowane były przez szkoły, a także zapewniała realizację różnych form wypoczynku dla dzieci i młodzieży (zimowiska, półkolonie, kolonie letnie).

Aby umożliwić rodzinom wielodzietnym udziału w społeczno-kulturalnym życiu miasta, gmina z dniem 1 stycznia 2016 roku przystąpiła do lokalnego Programu „Cieszyńska Karta Dużej Rodziny”. Celem programu jest wspieranie rodzin wielodzietnych, na zasadach podobnych do „Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny”.

„Cieszyńska Karta Dużej Rodziny” stanowi system zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Jej posiadacze mogą korzystać z szerokiego katalogu oferty bytowej, handlowo-usługowej, kulturalnej, rekreacyjnej oraz komunikacyjnej na terenie Cieszyna. Zniżki oferują instytucje publiczne, jak również prywatni przedsiębiorcy.

Gmina w tych działaniach współpracowała z organizacjami pozarządowymi, które na zlecenie gminy prowadziły placówki wsparcia dziennego na terenie gminy Cieszyn. Placówek wsparcia dziennego jest 6, które zapewniały dożywianie, możliwość odrobienia lekcji, spędzania aktywnie czasu wolnego, zabawy i zajęcia sportowe, organizację zajęć socjoterapeutycznych oraz korekcyjnych. Placówki wsparcia dziennego mieszczą się w różnych rejonach miasta.

Rodzinom, które borykały się z różnymi trudnościami była udzielana pomoc. MOPS zapewniał rodzinom będącym w trudnej sytuacji materialnej wsparcia rzeczowego oraz finansowego, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, umożliwiał dostęp do poradnictwa rodzinnego, prawnego, psychologicznego oraz specjalistów pracujących z rodziną, oferował usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze dla rodzin, w których są niepełnosprawne dzieci.

MOPS zapewniał rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wsparcie asystenta rodziny i pracownika socjalnego, a także podejmował działania edukacyjne i wspierające, skierowane do rodziców dzieci i młodzieży umieszczonych w pieczy zastępczej zmierzające do powrotu dzieci pod opiekę rodziców, pomagał budować więzi pomiędzy rodzicami a dziećmi. Gmina wspierała młodzież opuszczającą placówki opiekuńczo-wychowawcze oraz rodziny zastępcze przydzielając im mieszkania z zasobów gminy.

Zapewniano rodzinom przeżywającym poważne trudności w wypełnianiu swoich funkcji, zagrożonym zabezpieczeniem dzieci w pieczy zastępczej, pomoc asystentów rodziny, pomoc w ramach pracy socjalnej, a także pomoc w mieszkaniu chronionym. Liczba asystentów rodziny w okresie obowiązywania Strategii wzrosła z 2 w roku 2014 do 5 w roku 2020.

Kobietom w ciąży oraz rodzicom samotnie wychowującym dzieci, którzy znaleźli się w sytuacji kryzysowej organizowano kompleksową pomoc w ośrodku wsparcia - Domu Matki i Dziecka „Słonecznik”, prowadzonym na zlecenie gminy przez Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Być Razem”. W ramach zadania zapewniano schronienie kobietom w ciąży oraz rodzicom samotnie wychowującym dzieci oraz umożliwiano im wzięcie udziału w zajęciach, poradnictwa specjalistycznego (prawnego, psychologicznego). W ramach Budżetu Obywatelskiego zrealizowano wiele inicjatyw obywatelskich służących rodzinom z dziećmi.

Wszystkie opisane powyżej działania miały na celu zintegrowanie rodzin, zwiększenie świadomości i poziomu wiedzy w zakresie wychowywania dzieci, umożliwienie udziału w życiu społeczno-kulturalnym miasta rodzinom i zapewnienia wsparcia w sytuacji kryzysowej.

Szczegółowe dane w przedmiotowym zakresie opisane zostały w corocznie składanych sprawozdaniach z realizacji niniejszej Strategii.

Cel strategiczny 6.

Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz patologiom społecznym.

W ramach celu strategicznego były realizowane następujące cele szczegółowe:

- 6.1. Zwiększenie świadomości społecznej i poziomu wiedzy na temat wpływu substancji psychoaktywnych na życie człowieka.
- 6.2. Budowanie zintegrowanego systemu wsparcia społecznego dla osób nadużywających oraz uzależnionych od środków psychoaktywnych.
- 6.3. Zmniejszanie negatywnych skutków zdrowotnych i społecznych wynikających z uzależnień.
- 6.4. Zmniejszanie zjawiska nadużywania środków psychoaktywnych przez dzieci i młodzież.

Realizatorem był Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Cieszynie, który realizował te cele przy współpracy ze szkołami, organizacjami pozarządowymi, placówkami leczenia odwykowego, gminną komisją rozwiązywania problemów alkoholowych, domami pomocy społecznej i innymi instytucjami, działającymi w przedmiotowym zakresie.

MOPS, w ramach działań zawartych w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii Miasta Cieszyna, uchwalanym każdego roku, realizował szereg działań, w tym programy profilaktyczne dla dzieci i młodzieży, mające na celu zmniejszenie zjawiska nadużywania napojów alkoholowych, zwiększenie świadomości na temat szkodliwości środków psychoaktywnych, takich, jak: alkohol, tytoń, leki, środki psychotropowe, dopalacze i inne, które mają wpływ na nasz organizm. Celem tych działań było również zbudowanie zintegrowanego systemu pomocy osobom, które miały problem z nadużywaniem środków psychoaktywnych.

W latach 2014 – 2019 MOPS organizował cykl programów profilaktycznych pod nazwą: „Szkoła Wczesnej Profilaktyki”, która była przeznaczona dla dzieci i młodzieży z cieszyńskich szkół oraz kadry pedagogicznej i rodziców. Zajęcia były prowadzone w aktywnych formach dramy angielskiej, warsztatów, spektakli oraz wykładów dla osób dorosłych.

W roku 2020, z uwagi na zamknięcie szkół z powodu pandemii, Szkoła Wczesnej Profilaktyki się nie odbyła, jednak w ciągu roku były realizowane programy profilaktyczne, również w formie online.

Ważną rolę na terenie gminy Cieszyn odgrywała Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Cieszynie, której zadaniem było podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu wobec osób uzależnionych od alkoholu, w tym motywowanie osób zgłoszonych do Komisji do podjęcia leczenia odwykowego, inicjowanie działań na rzecz zmniejszenia zjawiska nadużywania środków psychoaktywnych, współpraca z ośrodkami leczenia odwykowego, organizacjami pozarządowymi, działającymi w przedmiotowym zakresie.

Ważnym elementem działań w obszarze uzależnień było zwiększenie dostępności terapii poprzez uzupełnienie gwarantowanych przez NFZ świadczeń podstawowych w placówce leczenia odwykowego: prowadzenie warsztatów terapeutycznych skierowanych do osób uzależnionych, współuzależnionych i z syndromem DDA. Zadanie to realizowane było przez NZOZ „Variusmed” S.C.

Dodatkowo, gmina zlecała organizowanie zajęć motywacyjno - korekcyjnych dla osób mających problem z alkoholem, pijących ryzykownie, szkodliwie, uzależnionych od alkoholu, a także osób, które nie kwalifikują się do terapii, w tym seniorów. To bardzo ważny element działań, dotyczący głównie osoby starsze, przebywające w domach pomocy społecznej. Działania profilaktyczne oraz programy redukcji szkód spowodowane nadużywaniem środków psychoaktywnych były przeprowadzane także w zakładzie penitencjarnym.

W celu ograniczenia negatywnych zjawisk dotyczących rodzin z problemem alkoholowym i narkotykowym, gmina zlecała organizacji pozarządowej realizację programu pomocy psychologicznej i prawnej, w tym poradnictwa prawnego, kontaktu indywidualnego, mediacji i terapii rodzin, grup terapeutycznych, grup terapii zajęciowej, grup wsparcia oraz innych form pomocy psychologicznej. „Program wieloaspektowej pomocy psychologicznej i prawnej Rodzina w Centrum” zapewniała mieszkańcom Cieszyna możliwość skorzystania z szerokiej gamy usług, m.in.: poradnictwa psychologicznego, prawnego, grup o charakterze socjoterapeutycznym, grup terapii zajęciowej w pracowniach artystycznych, meetingów, grup samopomocowych, imprez okolicznościowych.

W ramach współpracy ze środowiskiem abstynenckim, gmina wspomagała działalność klubu abstynenta, w tym działań służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych, działań edukacyjno - motywacyjnych, rehabilitacyjnych (program dalszego zdrowienia) i działań profilaktycznych. Zadanie corocznie realizowane było przez Cieszyńskie Stowarzyszenie Klub Abstynentów „Familia”.

Bardzo ważnym elementem działań profilaktycznych w obszarze uzależnień była polityka informacyjna, dotycząca zagadnień związanych z profilaktyką i uzależnieniami oraz zwiększanie dostępności informacji o ofercie pomocy na terenie gminy Cieszyn, w tym: realizacja akcji profilaktycznych, społecznych z zakresu uzależnień, skierowanych do społeczności lokalnej oraz zamieszczanie związanych z nimi materiałów informacyjno - edukacyjnych na stronach internetowych oraz w lokalnej prasie, zakup materiałów informacyjno - edukacyjnych oraz rozpowszechnianie materiałów informacyjno - edukacyjnych.

Gmina Cieszyn stale pracowała nad udoskonaleniem modelu interdyscyplinarnej współpracy podmiotów działających w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i narkotyków. W 2020 roku MOPS nawiązał kontakt z Wydziałem Socjalnym Urzędu Miejskiego w Czeskim Cieszynie w celu podjęcia współpracy w rozwiązywaniu problemów społecznych, jednak z uwagi na pandemię nie została rozwinięta ta współpraca.

Szczegółowe dane liczbowe obejmujące działania związane z problematyką uzależnień opisane zostały w corocznie składanych sprawozdaniach z realizacji niniejszej Strategii.

Cel strategiczny 7.

Zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie i problemów z nim związanych oraz utrzymanie i wzmocnienie skutecznego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy Cieszyn.

W ramach celu strategicznego były realizowane następujące cele szczegółowe:

7.1. Zapewnienie kompleksowej pomocy rodzinom, w których występuje przemoc z uwzględnieniem potrzeb wszystkich członków rodzin.

7.2. Zwiększenie dostępności i efektywności działań profilaktycznych dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie adresowanych do różnych grup społecznych.

7.3. Zintegrowanie środowisk i działań na rzecz ograniczania zjawiska przemocy w rodzinie oraz zwiększanie kompetencji zawodowych osób zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

7.4. Podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie.

Realizatorem był Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Cieszynie, który realizował te cele przy współpracy z Zespołem Interdyscyplinarnym ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Komendą Powiatową Policji w Cieszynie, Strażą Miejską w Cieszynie, szkołami, służbą kuratorską, placówkami leczenia odwykowego oraz organizacjami pozarządowymi.

Celem tego działania była szeroko rozumiana edukacja na temat zjawiska przemocy wśród służb, jak i przede wszystkim kompleksowa pomoc ofiarom przemocy oraz edukacja sprawców przemocy.

W ramach tego zadania, gmina Cieszyn wspierała powiat cieszyński, udzielając dotacji, w realizacji zadania polegającego na prowadzeniu Powiatowego Ośrodka Wsparcia dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie. Zadanie było realizowane przez Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Być Razem” na zlecenie powiatu cieszyńskiego.

Organizowane były szkolenia, warsztaty dla osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, celem podnoszenia kompetencji i kwalifikacji zawodowych.

Szkoły współpracowały w zakresie problematyki przemocy z Zespołem Interdyscyplinarnym ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie (w zależności od rozpoznanych problemów, tworzone były grupy robocze, celem opracowania planu pomocy i wsparcia rodzinie oraz dzieciom).

Gmina Cieszyn stawiała w swych działaniach na umacnianie interdyscyplinarnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, aby efekty tych działań były skuteczne. Kompleksowa pomoc obejmowała zarówno ofiary, jak i sprawców, którzy kierowani byli do programów korekcyjnych, celem zmiany swego postępowania. Ofiary przemocy otrzymywały w pierwszej kolejności wsparcie w postaci schronienia i zabezpieczenia podstawowych potrzeb, jednak później kierowane były do terapii.

Szczegółowe dane liczbowe obejmujące działania związane z problematyką przemocy w rodzinie opisane zostały w corocznie składanych sprawozdaniach z realizacji niniejszej Strategii.

WNIOSKI KOŃCOWE:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Cieszynie pełni niewątpliwie kluczową rolę w realizacji działań w polityce społecznej miasta. Inicjuje i wspiera inicjatywy wspierające osoby potrzebujące i kwalifikujące się do pomocy.

W latach realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Cieszyna na lata 2014 – 2020 został wypracowany model współpracy MOPS z innymi instytucjami oraz sektorem pozarządowym w celu osiągnięcia jak najbardziej efektywnych działań na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Głównym założeniem Strategii było stworzenie wszystkim mieszkańcom Cieszyna warunków do aktywnego udziału w życiu społeczności lokalnej na miarę jej potrzeb i możliwości, a także działań służących poprawie jakości życia wszystkich mieszkańców Cieszyna.

Współpraca interdyscyplinarna różnych służb oraz instytucji z pewnością przyczyni się do zmniejszania niepożądanych zjawisk, takich jak przemoc w rodzinie, agresja, występowanie uzależnień i inne.

W związku z obecną sytuacją, związaną z pandemią, wywołaną wirusem SARS-CoV-2 należy nadal kontynuować wcześniej podjęte działania takie, jak:

- stale poszerzać działania mające na celu aktywizację zawodową osób bezrobotnych (wiele osób straciło pracę z uwagi na obowiązujące obostrzenia, wprowadzone w całym kraju);
- przeciwdziałać negatywnym skutkom psychospołecznym bezrobocia (umożliwiać osobom bezrobotnym korzystanie z poradnictwa psychologicznego, prawnego, doradztwa zawodowego);
- podejmować działania w zakresie zapobiegania bezdomności i wczesnej interwencji (praca streetworkerów w miejscu przebywania osób bezdomnych, motywowanie do zmiany, rozbudowa zintegrowanego systemu

usług socjalnych dla osób wykluczonych społecznie, świadczonych przez podmioty publiczne i pozarządowe, wsparcie);

- tworzyć warunków osobom niepełnosprawnym oraz długotrwale lub ciężko chorym, a także osobom starszym w Cieszynie warunków do aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej na miarę ich możliwości i potrzeb;
- podnosić świadomości mieszkańców na potrzeby osób niepełnosprawnych oraz długotrwale lub ciężko chorych, a także osób starszych;
- tworzyć spójnego i kompleksowego systemu wsparcia rodzin z dziećmi w Cieszynie, a także zapewnienie kompleksowej pomocy rodzinom, w których występuje przemoc z uwzględnieniem potrzeb wszystkich członków rodzin;
- zwiększać świadomości społecznej i poziomu wiedzy na temat wpływu substancji psychoaktywnych na życie człowieka;
- budować zintegrowany system wsparcia społecznego dla osób nadużywających oraz uzależnionych od środków psychoaktywnych.

Niezbędnym czynnikiem, w celu osiągnięcia wyżej wymienionych działań, na pewno będzie stale podnosząca swoje kompetencje i kwalifikacje kadra specjalistów, współpraca pomiędzy poszczególnymi instytucjami w celu natychmiastowej reakcji na niepożądane zjawisko i stworzenie spójnej polityki w zakresie eliminowania negatywnych skutków wykluczenia społecznego, kompleksowego wsparcia dla osób w sytuacji kryzysowej, umacniania systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz wyrównywania szans różnych grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Wszystkie opisane działania w Strategii wymagały dostosowania do obowiązujących przepisów prawa oraz były spójne z innymi dokumentami strategicznymi, obowiązującymi w gminie Cieszyn.